

УДК 343.614
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2023.31>

С. В. Семак
orcid.org/0000-0002-6367-4083
аспірант кафедри криміналістики та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКИЙ ДОВІВ МАТЕРІАЛЬНО ЗАЛЕЖНОГО ВІД НЬОГО ПОТЕРПІЛОГО ДО САМОГУБСТВА

Війна в Україні, російська збройна агресія, бойові дії, обстріли населення, переміщення мільйонів громадян здійснюють негативний вплив на соціальне, фінансове й психоемоційне благополуччя українців на всій території нашої держави. Усе більше людей відчують руйнівні наслідки не лише для свого економічного добробуту, а й для психічного здоров'я, що загалом серйозно впливає на здорову індивідуальну й колективну ментальну стійкість, соціальну свідомість і інтелект, підвищує ризики розгортання таких негативних процесів у суспільстві, як соціальна депривація, збільшення кількості безробітних, збіднілість населення, зростання злочинності тощо. В умовах війни посилюється загострення міжгрупових і міжособистісних конфліктів, відбувається дестабілізація соціальної системи й суспільна антиселекція: дехто не може адаптуватися до нових складних реалій, впоратися зі своїм психоемоційним станом, а дехто навпаки, користуючись слабкістю інших у важкі часи, вдається до суспільно-небезпечної діяльності. Одним із проявів деструктивної суспільної поведінки людей, що її сьогодні спостережено в Україні, є різке збільшення суїцидальних випадків, а також агресивно-насильницька діяльність, зокрема доведення інших до суїциду.

Притягнення винного до відповідальності за ст. 120 «Доведення до самогубства» Кримінального кодексу України (далі – ККУ) наразі потребує особливої уваги, що пов'язано з посталими проблемами тлумачення диспозицій наведеної статті після набрання чинності Законом України No 2292-VIII від 08.02.2018 р. [7], яким були внесені істотні зміни до неї, а також із кваліфікацією такого діяння і відмежуванням від інших злочинів. Комплексне дослідження доведення до самогубства в різних парадигмах правознавчої науки – це проблема, що впродовж останніх років не втрачає актуальності. Обґрунтованого підходу потребує доказування вини підозрюваного в скоєнні доведення до суїциду, оскільки під час такого кримінального правопорушення злочинець діє зі сторони, вчиняє суспільно-небезпечні дії, так би мовити, опосередковано щодо потерпілого, тоді як діє сама жертва, позбавляючи себе життя.

Мета статті – сформулювати криміналістичну характеристику винного в злочині, передбаченому ч. 2 ст. 120 «Доведення до самогубства» Кримінального кодексу України, проаналізувати комплекс типових особистісних ознак, притаманних такій категорії злочинців, установити особливості агресивно-насильницької поведінки винного, визначити мотиви й форми вчинення кримінального правопорушення.

На сьогодні існують статечні наукові напрацювання, присвячені проблематиці кримінально-правової та криміналістичної характеристики доведення до самогубства. Правозастосуванню ст. 120 ККУ України, тлумаченню її диспозицій, опису складу злочину «доведення до самогубства» і його структурним елементам, проблемам розслідування та особливостям доказування вини в такому кримінальному правопорушенні, механізмам попередження доведення до самогубства приділили свою наукову увагу такі правознавці, як О. Гусак, І. Зінченко, Л. Керик, В. Кірієнко, К. І. Корнієнкова, Д. Кривоконь, М. Рапаєва, Є. Шевченко, В. Шепітько та ін. Окремим аспектам кримінально-правового аналізу доведення до самогубства присвятили свої дослідження А. Грібанова, Є. Ковалевська, А. Кунченко, А. Маланчук, О. Маслово, С. Мінченко, Д. Міські, В. Хожайнова, В. Шкурко та ін. Науковці Л. Керик, К. Кончина, К. Корнієнкова, В. Сисой окреслили сучасні проблеми притягнення до кримінальної відповідальності за доведення до самогубства.

Доведення до самогубства – єдиний злочин проти життя та здоров'я особи, що його не кваліфікують як вбивство» [1], оскільки хоча й дії винного зумовлюють смерть потерпілого, проте ушкоджень, що спричиняють летальний наслідок, жертва завдає собі сама. Водночас винний здійснює істотний вплив на ухвалення рішення потерпілим про самовбивство. Згідно зі ст. 120 ККУ України «1. Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схилення до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства, – караються обмеженням волі на

строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк. 2. Те саме діяння, вчинене щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого, або щодо двох або більше осіб, – карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. 3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, якщо воно було вчинене щодо неповнолітнього, – карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років» [3].

Відповідно до статті суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка до моменту вчинення злочину досягла 16-річного віку, здатна відповідати за скоєне діяння за кримінальним законодавством. Слід розмежовувати поняття «суб'єкт злочину» і «особа злочинця», оскільки термін «суб'єкт злочину» є конкретизованим терміном з погляду кримінального й кримінально-процесуального права, обмежений законодавчими критеріями (фізична особа, осудність, вік), тоді як «особа злочинця» – термін криміналістики й кримінальної психології, що, крім ознак суб'єкта злочину, містить різні соціальні й особистісні риси, що їх не визначено складом злочину згідно із законом, але обов'язково враховують у судовому порядку під час оголошення вироку за вчинене кримінально каране діяння.

Суб'єктом злочину, передбаченим ч. 2 ст. 120 КК, є особа, від якої потерпілий перебуває в матеріальній, службовій або іншій залежності. Для того, щоб потерпілий вчинив суїцид або здійснив замах на самогубство, винний може жорстоко поводитися з потерпілим, вдаватися до заподіяння фізичного й психологічного насилля, шантажу, принижувати честь і гідність, примушувати до вчинення певних дій супроти волі потерпілого, схилити його до самогубства через умовляння, пропозиції і рекомендації або сприяти позбавленню життя, надаючи потрібні для цього засоби й умови. Крім визначених законодавством і наведених способів учинення такого суспільно-небезпечного діяння, для притягнення до відповідальності винного за ч. 2 ст. 120 КК слід також розглядати злочинну бездіяльність як один із способів доведення до самогубства, оскільки злочинець може не вдаватися до заподіяння фізичного болю потерпілому, принижувань, залякувань викрити або розголосити якісь відомості, а лише не надавати матеріальних ресурсів для нормальної життєдіяльності потерпілого / потерпілої та забезпечення її / його життєво важливих базових потреб, що, своєю чергою, провокує сильні душевні хвилювання і суїцидальні наміри.

Для повної кримінологічної характеристики особи злочинця, який довів потерпілого до самогубства, слід, крім кримінально-правової харак-

теристики суб'єкта злочину, володіти інформацією щодо поведінкових особливостей, яка узагальнює відомості про спрямованість злочинної поведінки, мотив і мету злочину, учинення одночасно кількох суспільно-небезпечних діянь тощо. Найважливішим завданням криміналістичного опису особи, яка довела матеріально чи службово залежного потерпілого до самогубства, і встановлення її ідентифікаційних рис є використання відомостей про її суспільне й особисте життя, спосіб ведення побуту, професійну діяльність, особистісні якості з метою розроблення тактики досудового розслідування.

Звертаємо увагу на плідні досягнення кримінології, у царині якої з'явилися праці, націлені на опис концептуальних засад установлення особи злочинця, на дослідження особи злочинця і тактику проведення слідчих дій. Вивченню особи злочинця як елемента криміналістичної характеристики доведення до самогубства свої праці присвятили фахівці криміналістики, кримінально-процесуальної науки, кримінальної психології, а саме: О. Григор'єва, Л. Керик, Л. Кулик, О. Храпцов, В. Шепітько, Л. Шеховеца та ін.

Особистість злочинця – термін кримінальної психології, що означає сукупність соціальних і психологічних рис людини, які можуть слугувати підставами для вчинення злочинного діяння. Вивчаючи особистість злочинця, фахівці враховують фізіологічні (стан фізичного й психічного здоров'я), соціально-демографічні (стать, вік, соціальний статус, сімейний стан, освіту, професійну належність тощо), психологічні (рис характеру, життєві переконання, моральні цінності, релігійні настанови та ін.) якості індивідуума. Проте досі достеменно науково не встановлено й не доведено, чи існує сталий зв'язок між, наприклад, зовнішністю людини і її агресивно-насильницькою поведінкою.

Під час розслідування злочину «доведення до самогубства особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого» важливим є моделювання портрету обох сторін – винного й потерпілого, оскільки між ними завжди присутні взаємини, які усталилися до суїцидального випадку, крім того це продовжуване діяння, під час протікання якого наявна додаткова істотна умова – зобов'язання сторін, перебування під впливом або владою, зумовлене певними обставинами. Матеріальні зобов'язання між сторонами можуть виникнути в тому разі, коли винний / винна матеріально забезпечує потерпілого / потерпілу, останні перебувають на утриманні винного / винної (наприклад, непрацездатна жінка перебуває на утриманні чоловіка, непрацездатний чоловік – жінки, неповнолітні діти – батьків, непрацездатні батьки – дітей

тощо). Службова залежність постає тоді, коли одна сторона підпорядковується іншій за посадою, по роботі чи виконуваний діяльності, під час навчання, наприклад, підлеглий керівникові, представник різних видів служб (державної, зокрема військової чи альтернативної) управлінням, здобувач освіти викладачам тощо. Науковиця Л. І. Керик зазначає, що «злочинець повинен мати певні якості, необхідні для того, щоб потерпілий був від нього в матеріальній чи іншій залежності. Ці якості можуть мати особи з життєвим досвідом. На відміну від вбивства, суб'єктом даного злочину може бути тільки обмежене коло осіб [...]». Метою доведення до самогубства є бажання заподіяти потерпілому фізичний біль, морально травмувати його, добитися розірвання шлюбу, повне підкорення потерпілого злочинцю і тощо» [4]

В основу типологій злочинців, що їх сьогодні розроблено й спостережено в галузі кримінології, покладено такі два системоутворювальних критерії: 1) характер антисуспільної спрямованості особистості злочинця і зміст мотивації злочинної поведінки та 2) ступінь глибини й стійкості криміногенної мотивації [5]. Згідно з першим критерієм усіх злочинців поділяють на п'ять основних типів: 1) корисливий; 2) насильницький; 3) корисливо-насильницький 4); дезорганізований та 5) необережний тип [5].

На нашу думку, злочинців, які вчиняють доведення до самогубства щодо матеріально / службово залежної особи, слід зарахувати до корисливо-насильницького типу, оскільки, з одного боку, вони вчиняють систематично фізичні і / або психологічні насильницькі дії щодо залежної від них жертви, які зумовлюють тяжкі наслідки – суїцид, а, з іншого – діють із корисливою метою, позбавляють себе в такий спосіб «тягаря» – особи, якій згідно із усталеними зобов'язаннями повинні надавати власні матеріальні ресурси. Крім того, варто аналізувати, чи не вдавався злочинець заздалегідь і до шахрайських дій, наприклад, заволодів майном, набув права на майно потерпілого / потерпілої, шляхом обману чи зловживання довірою (ст. 190 КК України) [3], обіцяючи виконувати в майбутньому певні зобов'язання перед потерпілим / потерпілою, у результаті чого виникла матеріальна залежність від винного. Наприклад, громадянин похилого віку М. за станом здоров'я потребував стороннього догляду, тому звернувся до своєї сусідки громадянки А., якій за договором дарування передав безоплатно у власність будинок із присадибною ділянкою, свої цінні речі й рухоме майно. Своєю чергою, громадянка А. обіцяла доглядати за дарувальником – громадянином М. належним чином до його смерті. Проте громадянка А. заздалегідь бажала створення

лише одного правового наслідку – приймання подарунку-майна, але не мала намірів виконання правових обов'язків, передбачених домовленістю, і свідомо не збиралася реалізувати покладені на неї зобов'язання, а саме: ухилилася від догляду за громадянином М. і його побутом, позбавила матеріального забезпечення, медичної допомоги, їжі, створила загрозу його здоров'ю, втраті житла, через що громадянин М., відчуваючи власне безсилля, фізичний біль і розпач, позбавив себе життя повішенням.

Спостережено, що для типологізації особистості злочинців у криміналістиці нерідко беруть до уваги їхні психологічні якості [1], [2], [4], [5]. Правознавець А. Ф. Зелінський, спираючись на морально-поведінкові підвалини всіх злочинців, пропонує виділяти «такі типи правопорушників: а) розсудливий (обачливий егоїст, лицемір); б) слабівільний (апатичний, непристосований); в) імпульсивний (безладний імпульсивний, афективний); г) афективний (зосереджено жорстокий, озлоблений)» [2]. Злочинця, який доводить особу до самогубства, на нашу думку, слід уналежнювати до розсудливо-афективного типу. По-перше, така людина повинна мати добре розвинені здібності до аналітичного мислення, планування, передбачення, діяти виважено, розумно, байдуже, оскільки такий злочин потребує емоційного напруження і вміння з ним упоратися протягом певного тривалого часу для вчинення регулярних злочинницьких дій, витривалості, навичок холоднокровного вичікування, безпристрасності, а, по-друге, злочинець має бути здатним на агресивно-насильницьку поведінку – застосовувати фізичну силу до іншої особи, словесні образи (плітки, вигадки, висміювання, сварки, прокльони, навіювання, комунікативний садизм), удаватися до непрямой агресії, спрямованої, так би мовити, ні на кого (різке збудження і спалах люті, що проявляються криками, хаотичною біганиною по кімнаті, биттям кулаком по столу, гучним зачиненням дверей тощо), образ – зневажливих вчинків і висловлювань, що викликають гіркі почуття і душевний біль. Особа, від якої матеріально залежать люди, припустимо повинна бути самодостатньою, досягти щонайменше інтелектуального й соціального рівня розвитку, володіти необхідними матеріальними благами не лише для задоволення своїх потреб, а й інших, якщо в неї виникли такі зобов'язання перед третіми особами. Така особа-злочинець повинна чітко усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки своєї діяльності, оскільки коли він / вона позбавляє матеріального забезпечення іншого, то від неї цілком залежить існування цієї людини, а також чітко розуміти, що відсутність засобів для життєдіяльності, забезпечення фізіологічних потреб і потреб безпеки можуть спричи-

нити певні ризики, створити небезпеку й загрозу життю і здоров'ю, спровокувати сильні душевні хвилювання, суїцидальні випадки.

Під час притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 120 КК України помічаємо, що варто ретельно аналізувати вчинки й стосунки винного й потерпілого, подеколи консолідувати для такого суспільно небезпечного діяння розуміння поняття «суїцид» і «суїцидальна поведінка потерпілого». Зважаючи на судово-медичне визначення суїцидальної поведінки, сформульоване Р. Pindel, під суїцидом слід розуміти «свідому дію на власний організм або органи, важливі для його функціонування, за допомогою зовнішніх факторів з метою перевищення меж фізіологічної витривалості або здатності організму до змінених умов» [8], тобто винний може злочинно поводити себе так, що потерпілий / потерпіла не скоїть активний суїцидальний вчинок (повішення, отруєння газом або хімічними речовинами, стрибок з висоти, утоплення, постріл у себе, удар транспортом тощо), а виконуватиме систематичні небезпечні дії, що шкідливо впливатимуть на його / її здоров'я і фізіологічний стан та в подальшому зумовлять настання летального наслідку. Наприклад, у подружжя громадянина О. та громадянки А. народилася дитина. Громадянин О. матеріально забезпечував родину, а громадянка А. перебувала у відпустці по догляді за дитиною до досягненню нею трирічного віку. Після пологів зовнішність громадянки А. змінилася, вона істотно погладшала, через виховання новонародженої дитини стала менше приділяти собі уваги. Громадянин А. почав постійно дорікати своїй дружині за її зовнішній вигляд, висміювати її, висловлюватися зневажливо до її особистості, вказувати на її вади, схилився до інтенсивних занять спортом, обмежувати харчування, позбавив матеріальної підтримки для задоволення потреб дружини. Громадянка А., щоб догодити чоловікові, установила собі особливий режим харчування, розпочала сувору діету, вживання хімічних препаратів для схуднення, важкі спортивні тренування, намагалася більше слідкувати за домашнім побутом, що істотно фізично й психологічно виснажувало її ще не відновлений після пологів організм, а також зумовило фізіологічні, емоційні та поведінкові зміни. Громадянка А. відчувала втрату сил, виснаження нервової системи, сильний розпач, появу суїцидальних думок, розуміла настання небезпечних наслідків і продовжувала саморуйнівну поведінку, оскільки через сильні душевні хвилювання не бачила розв'язання ситуації, тому бажала настання летального наслідку. Проте через зміну свідомості й важкий депресивний стан не припинила аутоагресію, що зумовило порушення роботи й недостатність фізіологічних

структурно-функціональних систем і викликало синдром поліорганної недостатності – важку неспецифічну стрес-реакцію організму та, як наслідок, смерть. Дії потерпілої громадянки А. щодо власного організму та життєво важливих органів, що зумовило перевищення меж фізіологічної витривалості і летальний наслідок, слід розуміти як суїцидальну поведінку, а особу, яка схилила до такої поведінки громадянку А. й у такий спосіб довела її до самогубства, тобто чоловіка – громадянина О. – підозрюваним у скоєнні суспільно-небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 120 КК України. На думку С. Мінченка, «особа вчиняє злочин через використання матеріальної (чи іншої) залежності жертви від неї, доводить її до стану фрустрації, афекту та аутоагресії (самогубства)» [6].

Отже, центральним складником криміналістичної характеристики суспільно-небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 120 КК України, є відомості про злочинця, який довів матеріально / службово залежну особу від нього до самогубства, оскільки таке кримінальне правопорушення проти життя і здоров'я не може бути реалізоване за відсутності людини, яка вчиняє злочин і проти якої його вчиняють. Вивчення особи злочинця в межах криміналістичної характеристики доведення до самогубства зумовлене потребами як правознавчої науки, так і практики. Злочинців, які вчиняють доведення до самогубства щодо матеріально / службово залежної особи, слід зарахувати до корисливо-насильницького і розсудливо-афективного типу. Наявність численних праць, у яких презентовані досягнення кримінології, зосереджені на описі концептуальних засад установлення особи злочинця, свідчать про те, що в чинному вітчизняному законодавстві залишаються деякі прогалини в розробленні дослідницьких питань особи злочинця і тактики проведення слідчих дій. Перспективами подальших досліджень є вивчення не проаналізованих у науковій праці морально-психологічних типів осіб, які потенційно можуть учинити злочин «доведення до самогубства», а також дослідження механізмів протидії таким кримінальним правопорушенням.

Література

1. Гусак О. А. Кримінально-правова характеристика доведення до самогубства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Одеса, 2014. 20 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594955.pdf> (дата звернення: 09.12.2023).
2. Зелінський А. Ф. Кримінологія: курс лекцій. Харків: Прапор, 1996. С. 68–71.
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 09.12.2023).

4. Керик Л. І. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики доведення до самогубства. *Кримінальне право та кримінологія; кримінальний процес і криміналістика*. 2015. С. 162–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_130_21 (дата звернення: 28.12.2023).

5. Кулик К. Д. Типологія особистості злочинців, які вчиняють розбещення неповнолітніх. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 300–305. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_4_70 (дата звернення: 28.12.2023).

6. Мінченко С. Доведення до самогубства: кримінологічний вимір соціальної обумовленості заборони. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 1(21). С. 42–52. URL: <http://www.chasopysnapu.gr.gov.ua/ua/pdf/1-2019/minchenko.pdf> (дата звернення: 28.12.2023).

7. Про внесення зміни до статті 120 Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства: Закон України від 08.02.2018 р. № 2292-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2292-19#Text> (дата звернення: 28.12.2023).

8. Pindel P. Suicide by hanging – methodology of proceeding during the examination of the event. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. 2022. Volume 26. No 4. P. 141–146. DOI: <https://doi.org/10.19192/wsfip.sj4.2022.22>

Анотація

Семак С. В. Криміналістична характеристика особи злочинця, який довів матеріально залежного від нього потерпілого до самогубства. – Стаття.

У статті сформульовано криміналістичну характеристику винного в злочині, передбаченому ч. 2 ст. 120 «Доведення до самогубства» Кримінального кодексу України. Обґрунтовано, що центральним складником криміналістичної характеристики суспільно-небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 120 КК України, є відомості про злочинця, який довів матеріально / службово залежну особу від нього до самогубства, оскільки таке кримінальне правопорушення проти життя і здоров'я не може бути реалізоване за відсутності людини, яка вчиняє злочин і проти якої його вчиняють. Спостережено, що вивчення особи злочинця в межах криміналістичної характеристики доведення до самогубства зумовлене потребами як правознавчої науки, так і практики. Проаналізовано комплекс типових особистісних ознак, притаманних такій категорії злочинців. Установлено особливості агресивно-насильницької поведінки винного, визначено мотиви й форми вчинення кримінального правопорушення. Злочинців, які вчиняють доведення до самогубства щодо матеріально / службово залежної особи, уналежнено до корисливо-насильницького і розсудливо-афективного типу. Доведено, що під час притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 120 КК України варто ретельно аналізувати вчинки й стосунки винного й потерпілого.

Висновковано, що наявність численних праць, у яких презентовані досягнення кримінології та які зосереджені на описі концептуальних засад установалення особи злочинця, свідчать про те, що в чинному вітчизняному законодавстві залишаються деякі прогалини в розробленні дослідницьких питань особи злочинця і тактики проведення слідчих дій. Перспективами подальших досліджень визначено вивчення не проаналізованих у науковій праці морально-психологічних типів осіб, які потенційно можуть учинити злочин «доведення до самогубства», а також дослідження механізмів протидії таким кримінальним правопорушенням.

Ключові слова: доведення до самогубства, особа злочинця, матеріальна залежність, службова залежність.

Summary

Semak S. V. Forensic characteristics of a criminal who drove a materially dependent person to commit suicide. – Article.

The article formulates the forensic characteristics of the person guilty of the crime provided for in Part 2 of Art. 120 «Inducing suicide» of the Criminal Code of Ukraine. It is substantiated that the central component of the forensic characteristics of a socially dangerous act, provided for in Part 2 of Art. 120 of the Criminal Code of Ukraine, there is information about a criminal who drove a materially/officially dependent person to commit suicide, since such a criminal offense against life and health cannot be carried out in the absence of the person who commits the crime and against whom it will be committed. It was observed that the study of the identity of the criminal within the framework of the forensic characteristics of suicide is determined by the needs of both legal science and practice. A set of typical personality traits inherent in this category of criminals was analyzed. The peculiarities of the aggressive and violent behavior of the offender were established, the motives and forms of committing the criminal offense were determined. Criminals who commit suicide in relation to a materially/officially dependent person belong to the selfish-violent and prudent-affective type. It has been proven that during prosecution under Part 2 of Art. 120 of the Criminal Code of Ukraine, it is necessary to carefully analyze the actions and relations between the perpetrator and the victim.

It was concluded that the presence of numerous works in which the achievements of criminology are presented and which are focused on the description of the conceptual basis of establishing the identity of the criminal indicate that in the current national legislation there are some gaps in the development of research questions of the identity of the criminal and the tactics of conducting investigative actions. Prospects for further research are the study of moral and psychological types of persons not analyzed in scientific work who can potentially commit the crime of «suicide», as well as the study of the mechanisms of counteraction to such criminal offenses.

Key words: leading to suicide, the person of the criminal, material dependence, service dependence.